

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

4 Vtrumne iustitia sit in voluntare.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

Inter Cardinales fastigium ob hoc teneat quod ordinat hominem ad alios, atque adeo non potest non se protinus exercere, atque in publicum prodire. Et reuera qui iustus est, ut vniciusque quod suum est, promptissime reddat, is proximus est, ut sit beneficus ac liberalis.

debitori. Vnde cum architectus recepto pretio ædes ædificat, et si per artem eas extruat quales debet, tñ iustitia est quæ cum applicat ad ædificandū, vt debitum soluat.

ARTICVLVS IIII.

Primum Iustitia fit in voluntate.

Circa aliam definitionis particulam, qua dictum est iustitiam esse voluntatem, quaeritur, vtum voluntas fit eius subiectum: Est enim argumentum quod fit in intellectu. Subiectum veritas est intellectus: iustitia verò sapientissime dicitur veritas vt in Psal. Misericordia & veritas obuiauerunt sibi iustitia, & pax oculatae sunt. Eo vel maxime q̄ iustitia, vt dictum est, dicitur ordinem ad alterum ordinare aut opus rationis est. Et Secundo arguitur: Si non est in intellectu, illa est causa, quod non est virtus intellectualis, sed moralis: at vero inde colligitur neque esse in voluntate, sed in appetitu irascibili vel concupiscibili, quos Arist. Ethic. docet esse sedes virtutum moralium, ergo non est in voluntate. In contrarium est Anselmus, qui definit iustitiam, sicut esse rectitudinem voluntatis propter se seruata.

Primum argum.

2. Argu.

Aristot.

Ansel.

Conclu.

Conclu.

Aristot.

Rõ con-

clusio.

Aristot.

Ad quaestionem vnica conclusione respondetur: Iustitia est in voluntate, tanquam in subiecto. Conclusionem hanc insinuat Aristot. in initio Ethic. vbi ait iustitia esse habitum quo homines iusta agunt & volunt iusta. Et iuriconsultus, vt diximus, vbi ait, Iustitia est voluntas, designauit habitum per proprium subiectum. Et ratio est hæc, quæ per sufficientem exclusionem aliarum potentiarum procedit. Vna quæque virtus in ea est potentia, cuius est actus, quem ratificat, iustitia autem non ratificat actum intellectus aut alicuius alterius cognoscitiuæ potentia. Haud enim iusti dicimur, quia iusta cognoscimus, id si quidem etiam prauis cõe est, sed quia iusta, vt ait Aristot. operamur & volumus, in nulla ergo est potentia cognoscitiua. Fit igitur, ut sit in aliquo appetitu, qui principium est proximum uolendi & agendi, appetitus autem alter est sensitivus, in irascibile & concupiscibile diuisus atq. alter ronalis qui est voluntas, in sensitiuo autem existere non potest, iustitia nãq. ordinat, vt dictum est, ad

Ad primū arg.

Cicero

Hegestio

Ad secundū arg.

Paulus

Ad tertium arg.

S. Tho.

M. Tho.

Et Tho.

SOTO
IURE
LOIUS
DIE
13

ad alterum dicit: ordinem autem eiusmo-
di nullus sensus cognoscit, quem sequitur
appetitus sensitivus. Colligitur ergo ex
hac inductione, nullam superesse potētia,
in qua iustitia considerare possit, præter vol-
untatem. De hac conclusione nemo est

Questio
celebris

qui dissentiat de hoc autem inter Doct. di-
sputat, utrum propriè sit iustitia inter
cardinales virtutes, esse in voluntate: iusti-
tiæ inquam & aliarum sibi annexarum:
quales sunt religio, liberalitas, & similes:

Scotus.

Scotus namque (quod in superioribus te-
tigisse meminimus) in 3. Sent. dist. 33, atq.
Ockham q. 10. quos neotericorum pleriq.
sequuntur, & præcipuè Burida. 1. Ethic. q.

Burida.

ultima, mordicus tenent, non modo iusti-
tiam, verum & fortitudinem & temperan-
tiam in voluntate residere. Quorum ratio

Rõ po-
tissima

ea est potissima, quod cum proprium vir-
tutis opus sit rectam facere electionem cir-
ca finem, vt 2. Ethic. c. 4. Arist. docet, in il-
la potentia insidere debet, cuius, propriū
est electionem facere, hæc autem est volun-
tas, ex qua laus vituperiumque operis pro-
ficiunt, ergo illa est omnium virtutum se-
des. Ad vero quamvis disputatio hæc apud

Scoti at-
que Bu-
ridani.

D. Tho. non hic sed 1. 2. q. 56. sita sit: tamē
quantum ad rem attinet præsentem, isto-
rum doctrina Aristoteli è diametro obuer-
satur qui quidem 2. Ethic. ca. 3. ex professo
demonstrare contendit virtute morales,
nempe fortitudinem & temperantiam in
reprimendis voluptatis ac doloribus & tri-
stitiis versari: cuius fundamentum contra-
rium ille est quo isti utuntur. Enimvero
voluntas, cum proprius sit appetitus homi-
nis: & cuiusque rei appetitus per se sit in
bonum ipsius rei, nisi aliunde impediatur,
propensus, & rectè agere secundum forti-
tudinem & secundum temperantiam, bo-
num sit proprium ipsius hominis, nullo ad
hæc profusus indiget virtutis habitu: sed cū
virtus sit circa difficile, illi est potentie ne-
cessaria, ex qua animi perturbationes oriū-
tur electioni virtutis obstantes, quas quid-
dem perturbationes ipsa per se potentia
compescere non sufficit: ob id enim indi-
get opitulante sibi habitu. Cum ergo tota
difficultas rectè aggrediendi expectandi
que in bello à timore & nimia audacia exi-
stat, irascibilis est qua virtute sadiger. Et
pariter concupiscibilis ad reprimendis vo-
luptates, quibus pacatis affectibus volūtas

Aristot.

rectam faciat electionem. Negatur ergo
istorum maxima, puta in ea potentia debe-
re esse virtutem, que rectam facit electio-
nem. Nam quando per se potentia id po-
test, non indiget virtute, sed illic est neces-
saria vnde nascitur difficultas atque obsta-
culum rectè eligendi ad subinde agendi.
Quo fit, vt præter rationem negauerit illic
Scot. habitus appetitus sensitivi mereri p-
prie virtutum, nomen, cum sint cardina-
les quoniam per illam repressionem sensu-
alium affectionum sunt verè principia
& causæ recte electionis.

D. Tho.

Et per hos produntur oīum argumen-
torū fallaciæ, quas Buridā accumulat, quo-
rum vnum est: Voluntas sepe inclinatur
uersus appetitum, neq. sine difficultate cō-
sentire pot rōni, ergo indiget habitu incli-
nante eam versus rōnem. Negatur quip-
pe antecedens per se n. non vergit in appe-
titum, sed propensissima est in bonum ip-
sius suppositi, quod est bonū rōnis. Quod
si qñq. sequitur appetitum, est quia ab eo
pauce affecto pertrahitur, non ergo ipsa in
se, sed in appetitu habitu indiget, affectio-
nē extrudente per quam vincitur. Attētā
sua hæc isto argumento. Intellectus per
se inclinatur ad verum, nihilominus scien-
tiarum habitibus eget. Respondetur tñ di-
uersam esse rationem. Propositio nanque
nostra intelligitur, qñ potentia inclinatur
ad bonum per modū appetitus, hoc est per
modum potentie actiue, qua fertur in ip-
sum tunc n. quia per se propendet in obie-
ctum, nullo instigante indiget, potētia ve-
ro cognoscitiua non est actiua, ut feratur
in obiectum: sed passiuā, id est, apta in se
obiecti imaginē recipere: ob idq. sicut cog-
noscere ipsum non potest nisi per species
ab ipso profusas: ita neq. rectè iudicare ni-
si per habitus, veritatem rei demonstran-
tes, atque adeo applicantes intellectum ad
iudicandum. De iustitia aut diuersa est rō,
vt supra diximus: nam per se voluntas nō
est perinde in bonum alienum propensa
atque in proprium Ob idq. quamvis nul-
lam pateretur affectionum violentiam, in-
diget nihilominus habitu inclinante ip-
sam ad reddendū alteri quod suū est. Quo
circa paulo inferius monstratur sumus iu-
sticiam non versari circa passiones. Quod
si arguas, ius alteri tribuere, est bonū pro-
prium tribuentis, nam virtus est bonū stu-
diosi,

Solut.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

Ad arg.

Ad arg. præfate opinio-
nis.

diost, cum bonum faciat habentem: ergo neque ad hoc voluntas eget habitu. Respondetur quod quamvis iustitia sit formaliter bonum habentis: tamen eius obiectum est bonum alienum: veratur enim circa hoc quod est reddere alteri, quod suum est. Et in hoc stat aliarum dissimilitudo.

tur: si iustitia esset generalis virtus etiã omnibus eadem per essentiam, quod s. Ethic. c. 1. insinuare videtur Aristot. ubi ait, iustitiam esse totam uirtutem, hoc est, eadem omni uirtuti, hoc autem est falsum, nam tunc iustitia diuideretur in fortitudinem, & temperantiam, de illisque prædicaretur sicuti animal de homine & equo: quod in absurdum est dictum, quonia ratio iustitiæ, quæ est, esse ad alterum, non potest sic esse per essentiam genus omnium uirtutum quæ nõ sunt ad alterum. Quare absurdissima esset diuisio iustitiæ in alias uirtutes cardinales tanquam in suas species.

Aristo.

Quòd arguitur: In uirtutibus vtpote quæ ex inclinatione naturæ procedunt, nihil est superfluum, sicuti neq; in alijs naturæ operibus, si ergo generalis iustitia abunde hominem in bonũ commune refert, superflua erit particularis iustitia, atque eo potissimum quod unum & multa, non diuersificanc speciem, instituere autem hominem in ordine ad bonum commune, est instituere in ordine ea multa instituere verò in ordine ad particularem, personam, est ordinare ad vnum, non est ergo quod duas iustitiæ species hac ratione distinguamus.

Argu. 4.

Alioqui & tertiam effingere deberemus mediã, quæ partes eiusdem familie ad bonum domus instituat, quippe quod medium est inter commune & priuatum. In contrarium autem est verbũ citatum Aristot. nempe, iustitia est tota virtus, hoc est, Omnis uirtus est quardam iustitia. Cui sententiæ accedit non modò vulgaris sermo uerum & Euangelicus: Nisi abundauerit iustitia, uestra, &c. Vbi omnis uirtus censetur iustitiæ nomine. Vnde fit ut omnis studiosus dicatur iustus.

Aristot.

Ad plenam quæstionis responsionem, quinque opus est conclusionibus. Nam arbitrati sumus tres articulos S. Thom. sub uno titulo luculentius ac subinde commodius posse decidi. Prima Optime iustitia primum omnium diuiditur in iustitiam generalem & particularem. Probat̃ur conclusio: iustitia, quod identidem repetere oportet, est hominis uirtus per comparationem ad alium, comparatio autem hæc duobus modis fieri potest. Cõferatur enim homo uel ad alium, ceu singularem eiuem consideratum, uel ad alium consideratum, ut publica præditus est auctoritate, quæ bonum commune administrat.

Prima conclusio.

Probatio.

ARTICVLVS V.

Utrum iustitia sit generalis uirtus.

Non satis est constituiisse iustitiam esse uirtutem, nisi examinatur sine specialis uirtus an, generalis. Et arguitur quod nulla sit iustitia generalis: iustitia est una cardinalium uirtutum, ut patet Sapient. 8. Sobrietatem & iustitiam docet, prudentiã & uirtutem: hoc est fortitudinem: generale autem non cõdiuiditur speciebus. Et cõfirmatur: quia temperantia eò quòd est cardinalis uirtus, non est generalis sed specialis. Secundo arguitur. Iustitia est ad alterum: fortitudo autem & temperantia hominem componunt in ordine ad seipsum: istæ autem sũt rationes diuersæ: ergo iustitia non sic est generalis, ut ad temperantiã & fortitudinem præcedatur. Tertio arguitur.

Primũ argum.

Confirmatio.

Argu. 2.

Argu. 3.

SOTO
iure
legibus
Dicit
13